

ÎN LOC DE INTRODUCERE

Cunoașteți multe orășele de provincie împărțite în două de un pârâiaș zglobiu, pe al cărui mal drept, chiar în vârful unei stânci, se înalță ruinele unei cetăți medievale? Peste râu se întinde un pod vechi de piatră, robust, dar nu prea înalt, iar în sezonul ploios râul se revarsă peste maluri și apele lui tulburi mugesc, încercând să-l acopere cu totul.

Cunoașteți multe orășele de provincie care se odihnesc în palmele unor dealuri cu pante blânde? E ca și cum dealurile ar sta în cerc, umăr la umăr, cu brațele întinse în față, închizând între ele o vale puțin adâncă, iar în această vale au crescut primele căsuțe scunde. Fumul din cuptoarele de piatră se întinde ca o dantelă subțire spre cer și plugarul a început să cânte cu voce joasă un orovel¹.

— Aniiiko, a strigat istovită bătrâna, ducându-și mâinile zbârcite la ochi. Unde ai fugit, neisprăvito, cine vrei să coacă gata²?

Cunoașteți multe orășele de provincie în care poți să te cațări pe zidul exterior înalt al unui castel în ruină

¹ Cântec armean tradițional al plugarului. (N. a.)

² Produs de patiserie specific armenesc, pâine dulce. (N. trad.)

și, murind de frică și agățat cu degetele înțepenite de frig de umerii prietenilor tăi, să privești în jos, acolo unde, în adâncul defileului, spumegă râul alb fără nume? Și apoi, fără să dai atenție tăbliței cu inscripția înfricoșătoare „Sub protecția statului“, să cutreieri prin cetate în căutarea unor pasaje ascunse și bogății de neimaginat?

Acest castel are o istorie uimitoare și foarte tristă. În secolul al X-lea a aparținut unui prinț armean, Țlik Amram. Iar prințul a pornit în fruntea unei oștiri împotriva împăratului său Așot al II-lea Bagratuni, deoarece acesta îi sedusese soția. A început un război greu, care a paralizat timp de mai mulți ani țara deja devastată de raidurile cuceritorilor arabi. Iar frumoasa prințesă necredincioasă, chinuită de remușcări, s-a spânzurat în turnul castelului.

Timp de mai multe secole, fortăreața a rămas neatinsă pe stânca imposibil de cucerit din vreo parte. Dar în secolul al XVIII-lea a avut loc un cutremur teribil, stânca s-a zguduit și s-a crăpat în două. Pe una dintre părți s-au păstrat resturile zidului estic și ale anexelor castelului, iar în defileul care s-a format jos a început să curgă un râu cu ape repezi. Bătrânii povesteau că pe sub cetate, până la lacul Sevan, era un tunel subteran prin care se aduceau armele atunci când cetatea era asediată. De aceea a rezistat tuturor raidurilor nomazilor și, dacă nu ar fi fost acel cutremur, ar fi supraviețuit și azi întreagă și nevătămată.

Orășelul care a crescut în jurul ruinelor a fost numit Berd. În limba armeană înseamnă „cetate“.

Oamenii din acest oraș sunt cât se poate de deosebiți. Nu s-au văzut în întreaga lume oameni mai încăpățânați, ba chiar înfricoșător de încăpățânați. Din cauza încăpățânării lor, locuitorii orașului sunt supranumiți, pe bună dreptate, „măgari încăpățânați“. Dacă socotiți că acest lucru îi jignește în vreun fel, vă înșelați foarte tare. Pe stradă se aud adesea conversații care sună cam așa:

— Ce tot încerci să faci, doar sunt măgar de Berd! Nu-s ușor de convins.

— Și ce dacă? Vezi că și eu sunt măgar de Berd – get-beget. Să vedem acum care pe care!

Și ca să nu credeți că vorbesc aiurea, vă voi da un exemplu al faimoasei încăpățânări a berdienilor.

Vara, în Armenia se celebrează Vardavar – o sărbătoare veselă și luminoasă, care datează din timpurile păgâne preistorice. În această zi, oameni de toate vârstele se udă cu apă unii pe alții. De dimineața până seara târziu, din orice fel de recipient. Singurul lucru pe care trebuie să-l faci este să te săpunești bine, să deschizi ușa din față și să stai în ușă. Poți fi sigur că dincolo de prag te așteaptă mulțime de oameni uzi până la piele, care, strigând și râzând, îți vor turna o tonă de apă pe tine. Este metoda cea mai ușoară de a te spăla. Glumesc.

De fapt, dacă ești udat cu apă de străini pe stradă, nu trebuie să te simți niciodată jignit – se consideră că apa are o putere vindecătoare în această zi.

Asta e. Biserica Apostolică a încercat cumva să sistematizeze sărbătorile populare și a făcut eforturi

mari pentru a stabili o zi fixă pentru Vardavar, fără să țină câtuși de puțin seama de încăpățânarea locuitorilor din orașul nostru.

Și rău a făcut. Pentru că acum situația este următoarea: în toată republica, Vardavar este sărbătorit după porunca Bisericii, dar în Berd se sărbătorește după datina veche, în ultima duminică din iulie. Și vă asigur că, chiar dacă ar fi emis Catolicosul un decret special doar pentru oamenii din orașelul nostru, nu ar fi ieșit nimic bun din asta. Nici să nu încerce Preasfinția Sa, așa să-i spuneți. Cu oamenii noștri te poți înțelege numai atunci când doresc ei.

Adică niciodată.

Acum, câte ceva despre personajele principale din povestirea noastră.

Au fost odată ca niciodată în orașelul nostru două familii – Abgarian și Șaț. Familia Abgarian se mândrea cu minunatul și neclintitul tătic Iura, cu devotata și frumoasa mamă Nadia și cu patru fiice de vârste și dimensiuni diferite – Narine, Karine, Gaiane și Sona. Apoi, în această fericită familie s-a născut fiul mult așteptat, Aik, dar acest lucru s-a întâmplat la câțiva ani după evenimentele descrise mai jos. Așa se face că în poveste apar numai cele patru fete. Tata Iura era medic, mama era profesoară de limba și literatura rusă la școală.

Familia Șaț se putea lăuda cu Ba.

Bineînțeles, în afară de Ba, familia Șaț mai cuprindea încă două persoane: nenea Mișa, fiul lui Ba, și Maniunea, fiica lui nenea Mișa și, respectiv, nepoata lui

Ba. Dar familia se lăuda în primul rând cu Ba și abia după aceea cu ceilalți membri nu mai puțin frumoși. Nenea Mișa era inginer, iar Ba era mamă, bunică și casnică.

Mult timp, eroii poveștii noastre nu au comunicat între ei, deoarece nu aveau habar unii de alții. Dar într-o zi s-a întâmplat ceva care i-a adus împreună o dată pentru totdeauna.

Era în anul 1979. Se apropia cea de-a 34-a aniversare a Victoriei³. În oraș se pregătea o acțiune pentru a-i onora pe veteranii de război. Corului Școlii de Muzică din Berd i s-a încredințat o misiune de mare răspundere – să interpreteze *Clopotele de la Buchenwald* de Sobolev și Muradeli.

Corul a repetat frenetic, forțându-și vocile până la răgușeală. Admirabilul dirijor al corului, Sergo Mihailovici, suferea fără încetare, grăbind bașii, care, cu o perseverență enervantă, intrau cu o jumătate de timp mai târziu. Sergo Mihailovici își frângea mâinile și se văita spunând că, după o asemenea interpretare a cântecului *Clopotele de la Buchenwald*, se vor face de râs în tot orașul și, drept pedeapsă, corul va fi desființat și trimis la naiba. Coriștii, nu se știe de ce, s-au supărat.

Și a venit ziua cea mare.

Și știți ce am să vă spun? Totul ar fi mers bine dacă nu ar fi existat o bancă lungă cu două trepte pe care, în timpul scurtei pauze, coriștii s-au înghesuit, aranjându-se

³ În cel de-Al Doilea Război Mondial. (N. trad.)

pe două rânduri. Totul a mers perfect – cântecul curgea lin și emoționant, bașii au intrat incredibil chiar la timp, iar Sergo Mihailovici dirija și, în același timp, alerga în zigzag pe scenă, de parcă l-ar fi urmărit o viespe îndrăcită. Toți coriștii aveau pielea ca de găină din cauza solemnității momentului. Publicul, la început intrigat de mișcările haotice ale maestrului de cor, s-a lăsat pătruns de sunetele clopotelor și a tăcut.

Nimic, dar absolut nimic nu prevestea vreo problemă.

Dar dintr-odată. La cuvintele. „Coloanele internaționale vorbesc cu noi“. Coriștii au auzit. Alături de ei. În spatele lor. O pocnitură ciudată. Primul rând de coriști nu îndrăznea să se întoarcă, dar, din chipul crispat al maestrului de cor, și-au dat seama că în spatele lor se întâmplase ceva cumplit.

Primul rând tremura, dar a continuat să cânte mai departe cu stoicism, și la versul „Auziți tunetul? Nu este o furtună și nici uragan“, banchetele de sub al doilea și al treilea rând s-au prăbușit, iar băieții au căzut pe jos.

După aceea, veteranii s-au mirat cum de reușiseră să treacă dintr-un salt peste marginea înaltă a scenei, fiind ei bărbați de o vârstă destul de înaintată, zornăind de ordine și medalii, și să scotocească prin grămada de copii.

Coriștii erau disperati – toată lumea își dădea seama că spectacolul fusese ratat. Copiii și-au scuturat hainele și au ieșit în tăcere din scenă. Una dintre fete, Narine, slabă și înaltă, a scrâșnit din dinți și a încercat în